

SESJON 1

Hvorfor er det så vanskelig å verne naturen? Arealplanlegging i møte med klimakrise og naturtap

Gjennom den globale Kunming-Montreal avtalen om naturmangfold fra 2022 har også Norge forpliktet seg til å verne 30 % av hav- og landområder, og å restaurere 30 % av all ødelagt natur innen 2030. I etterkant av at Norge undertegnet avtalen har også nesten 100 norske kommuner vedtatt at de ønsker å bli arealnøytrale, blant annet ved å kompensere nye areal- og naturkrevende utbyggingsprosjekter med restaurering av tidligere nedbygd natur. En viktig begrunnelse for den globale naturavtalen og for de lokale vedtakene er sammenhengen mellom natur- og klimakrisen, og premisset om at klimakrisen bare kan løses gjennom å spille på lag med naturen.

Erkjennelse av hvordan nedbygging av sårbare og viktige naturtyper kan forsterke klimaendringer gjør at arealplanlegging blir møtt med mer omfattende krav. På den ene siden møter kommunene krav om naturbaserte løsninger og planvask. Samtidig viser statistikk og oversikter at naturen stadig taper overfor nye bygninger, veier og energiproduksjon. Det kreves derfor både bedre kunnskapsgrunnlag og bedre planverktøy for prioritering av beslutninger om mulige arealbruksendringer på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå.

På tross av økt kunnskap om sammenhengen mellom klimapolitikk, energiomstilling, naturforvaltning og arealplanlegging, er disse politikkområdene ikke tilfredsstillende integrert på statlig nivå. Ofte blir det derfor opp til kommunenes arealplanlegging å sørge for at Norge når nasjonale mål. Dette skjer samtidig som vi vet at mange kommuner har begrenset kapasitet i ressurser og kompetanse, og verdsetter vekst og utvikling foran vern av naturen.

I denne sesjonen ønsker vi å rette søkelys på hvordan areal- og utbyggingsplaner håndterer hensyn til klima og natur, samt hvilke muligheter for samarbeid og metoder som kan tenkes for å oppnå bedre løsninger i skjæringspunktet mellom utvikling/utbygging og naturvern.

Sesjonsledere

Kjell Stenstadvold, kjell.stenstadvold@gmail.com

Marte Lange Vik, Høgskulen på Vestlandet, marte.lange.vik@hvl.no

Per-Christian Endsjø, pce1941@outlook.com

'Abstracts' sendes til alle tre.

SESJON 2

Konfliktfylte målsetjingar i norske lokalsamfunn

Lokalsamfunn er venta å skulle bidra til å løyse nasjonale og globale miljøutfordringar og samtidig skape vekst og utvikling lokalt. Kanskje kan mykje gjerast side om side gjennom grøn omstilling, men mange interesser kan og vere ikkje-foreinlege og i konflikt. Uansett inneber dette mange dilemma og utfordringar i møte mellom ulike behov og ønsker – for aktørar med ulike roller i lokalsamfunna.

Utvikling av reiselivstilbod kan skape arbeidsplassar, men samtidig kan det vere ein muleg ein trussel for både sosial og miljømessig berekraft. Industriutvikling knytt til fornybar energi og det grønne skiftet krev ofte store areal, og kan føre til at andre natur- og miljømål blir trua. I landbruket fører krav om effektivisering og inntening til at mange gardsbruk blir lagt ned, samtidig som dei som held fram drifta må bidra til at Noreg oppfyller mål om sjølvforsyning, klimaomstilling og ivaretaking av biomangfald. Mange lokalsamfunn har også rike kulturmiljøverdiar som gjerne er i ein skvis mellom bruk og bevaring. Dette er berre nokre av målkonfliktane norsk lokalsamfunn står overfor når store globale og nasjonale målsetjingar skal fyllast, samtidig som ein lokalt skal skape busetnad, arbeidsplassar og gode levevilkår.

Norske lokalsamfunn må handtere store spørsmål og planar utan nødvendigvis å ha nok ressursar til det, og i mange tilfelle heller ikkje rett kompetanse. Mange opplever at overordna myndigheiter møter planar om bruk og utvikling med motsegner og krav til betre vern og ivaretaking.

I denne sesjonen ønskjer vi teoretiske så vel som empiriske bidrag, som på ulike vis kastar lys, eller eventuelt skugge, over desse utfordringane og målkonfliktane.

Sesjonsleiarar

Frode Flemsæter, NTNU, frode.flemsater@ntnu.no

Eirik Magnus Fuglestad, Ruralis, eirik.m.fuglestad@ruralis.no

Agnes Brudvik Engeset, Vestlandsforskning, abe@vestforsk.no

Marte Lange Vik, HVL, marte.lange.vik@hvl.no

'Abstracts' sendes til Frode Flemsæter: frode.flemsater@ntnu.no

SESJON 3

Geographical perspectives on energy and society

Energy geographies is a growing field within energy society transition research opening a wide range of research directions and raising critical socio-spatial issues (Calvert, 2016). There is a persisting push for renewable energy and “green” transitions from international and national policies, like the Norwegian government report commissioned by the Ministry for Energy, titled "More of everything – faster" (NOU:2023). However, the deployment of these transitions is affecting the spatial, ecological, economic, and socio-cultural settings of local and regional communities and places in unintended and even harmful ways. Public conflicts and controversies arise and call for increased critical attention to how these transitions are addressed, justified, and perceived from the local to the global scale. Energy and green transitions are linked to various needs at different scales, affecting and affected by level of governance, and the distributional models of goods and burdens. Fundamental questions arise related to the justice of energy- and green transitions, how they affect and relate to space and place, as well as ethical questions regarding energy use and how they relate to the broader societal value creation and welfare state. Who decides where and by whom green Norwegian renewable energy is consumed, and how are infrastructure costs and responsibilities a part of the equation? Further, there is a need to explore what alternative models, perspectives and conceptualizations could be imagined and developed. This opens for asking more radical questions about community energy, energy as a commons, sufficiency and the potentials in postgrowth futures.

In this session we open a broad stage for researchers engaged with renewable energy and green transitions. We invite researchers to critically engage with these topics at different scales, and to explore and reflect on alternative models of more just and sustainable transitions.

Session organisers:

Mikaela Vasstrøm, Førstemanuensis, Inst. For globale utviklingsstudier og samfunnsplanlegging, Universitetet i Agder, mikaela.vasstrom@uia.no

Berit Therese Nilsen, Forsker II, NTNU Samfunnsforskning AS, berit.nilsen@samforsk.no

‘Abstracts’ sendes til begge.

SESJON 4

Sted i geografiundervisningen i skolen

I Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20) har læreren fått et stort handlingsrom i tolkningen læreplanen, ved mer «åpne» kompetansemål enn tidligere. Samtidig har fagene fått definert sine kjerneelement, og fagets relevans og sentrale verdier. Det er opp til lærerens profesjonelle skjønn å velge ut innholdet for å fylle undervisningen.

Å ta utgangspunkt i steder i undervisningen er noe som er anbefalt av flere geografer (Eie & Motzfeldt, 2022; Eidsvik, 2022). Ved å velge ut eksempler knyttet til ulike steder kan undervisningen konkretisere lærestoffet for elevene, ved at årsaksforklaringer og sammenhenger kan bli kontekstualisert. Det vil også kunne gjøre undervisningen mer virkelighetsnær for elevene. Steder i geografiundervisningen kan videre knyttes opp mot *geografisk danning*, *geografisk literacy* eller *geocapability*.

Denne sesjonen ønsker å sette søkelyset mot *geografididaktiske perspektiver på sted*. Bidrag er ønsket innenfor følgende spørsmål (men er ikke begrenset av disse): Hvilken betydning har sted i geografiundervisningen i skolen? Hvordan kan steder brukes som utgangspunkt for geografisk analyse, der elevene kan se sammenhenger mellom årsak og virkning? Hvordan kan bruk av steder oppøve elevenes romlige ferdigheter og fasilitere for elevers arbeid med romlig analyse? Hvordan kan ulike måter av teoretisering av stedsbegrepet komme til syne i undervisning? Hvilke steder velges ut, og hvordan er lærere med å konstruere stedet? Hvordan kan steders forbindelser til hverandre, eller hvordan steder og mennesker er koblet sammen synliggjøres i geografiundervisningen? Hvordan kan steder utforskes i møte med tematikker som arealbruksendring og interessekonflikter, ressursfordeling, bærekraftig utvikling og det grønne skiftet, klima og miljø, stedsutvikling og planlegging, identitet, demografi og levekår, migrasjon og bosetting m.m.?

Referanser:

Eidsvik, E. (2022). Geografisk danning og utdanning for berekraftig utvikling. I R. Mikkelsen & P. J. Sætre (Red.), *Geografididaktikk for klasserommet* (4.utg, s. 81-111). Cappelen Damm Akademisk.

Eie, S. & Motzfeldt, G. (2022). Å forstå verden gjennom geografi. En introduksjon til geografifaget i skolen. I R. Mikkelsen & P. J. Sætre (Red.), *Geografididaktikk for klasserommet* (4.utg, s. 13-53). Cappelen Damm Akademisk.

Sesjonsledere:

Anne Rakstad Pettersen, Institutt for lærerutdanning, NTNU (anne.rakstad.pettersen@ntnu.no)
Erlend Eidsvik, Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag, HVL (Erlend.Eidsvik@hvl.no)

'Abstracts' sendes til begge.

SESJON 5

Steder i omstilling: Komplekse utfordringer og komplekse steder

Økende samfunnsmessig kompleksitet setter steder under press. Lokal stedsutvikling forventes i sterkere grad å svare ut globale utfordringer som behov for grønn energi og grønn omstilling. Usikkerhet om fremtidige utviklingsbaner med tanke på demografi og befolkningsutvikling, næringsutvikling, eksempelvis turisme, sosial utvikling, boligbehov og boligpriser, levekår og tilgang på arealer er vanskelig å håndtere. Dette er blant de komplekse saksfelt lokalsamfunn, kommuner og regioner på en eller annen måte må stå i og håndtere. Saksfeltene er ulike, men felles er gjerne det komplekse der fremtidsperspektiver på utvikling utfordres. Ofte forventes det raske avgjørelser på store spørsmål, og delvis er lokale utfordringer av en slik art at man ikke rår over kreftene som virker. Denne sesjonen ønsker velkomment bidrag som belyser slik kompleksitet, og hvordan den håndteres eller kan håndteres.

Sesjonsledere:

Mikaela Vasstrøm

Jørn Cruickshank

Grete Rusten

Hilde Nymoene Rørtveit

Ståle Angen Rye

Knut Hidle

Abstracts sendes til Knut Hidle: knut.hidle@uib.no

